

INSPIRATIEFICHE

Venneborg/Zwarte Arend

Venneborg / Zwarte Arend vandaag

Venneborg/ZwarteArend bestaat uit 20e eeuwse rijwoningen. Deel Venneborg sluit morfologisch aan op Ter Rivieren en Wim Saerens, met de variabele bouwblokken. In deel Zwarte Arend zijn de bouwblokken rationeler gestructureerd en allemaal georiënteerd rond de dreef van de Zwarte Arend - laan.

E Schotensesteenweg

A Venneborglaan

C Heilig Hart

B Venneborgplein

H Schotensesteenweg

D

E

C

H

J

I

L

D Ertbrugge

F

G

K

I August Van De Wielelei

L Ruggeveld

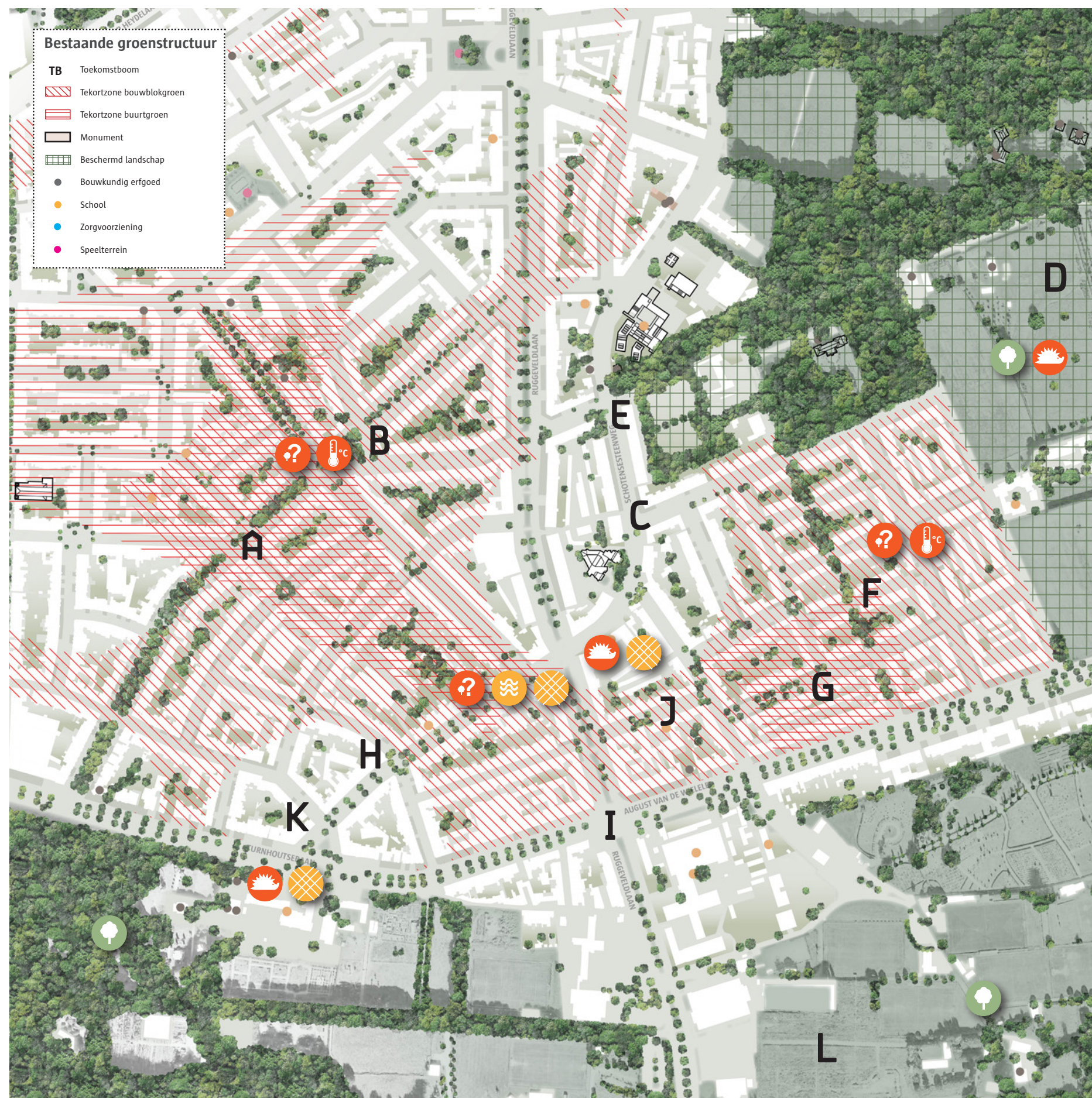
LEVENDIG LANDSCHAP
De Schijnvallei en het Glacis van Ertbrugge zijn 2 van de 14 landschappen die in het stadsbrede groenplan als groene hoofdstructuur van de stad werden geselecteerd. T.h.v. Venneborg/ZwarteArend kan de toegankelijkheid en samenhang ermee nog verbeterd worden.

F Zwarte Arend - laan

G Torenvalklaan

J Seraphin De Grootestraat

K A. Van De Wieleplein

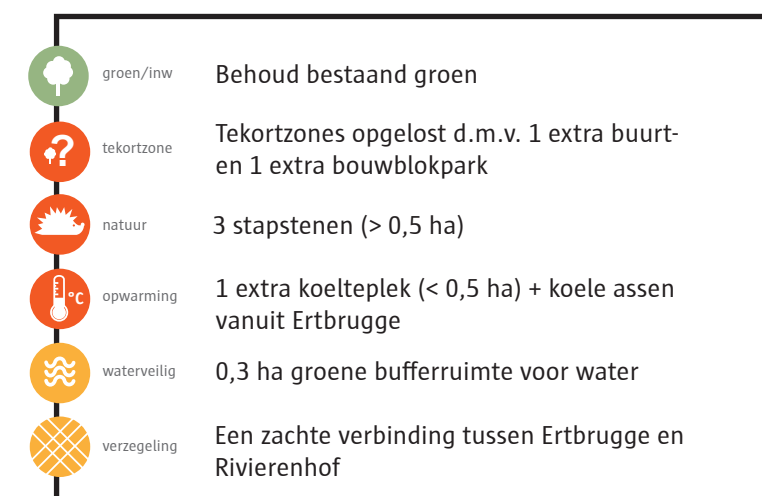
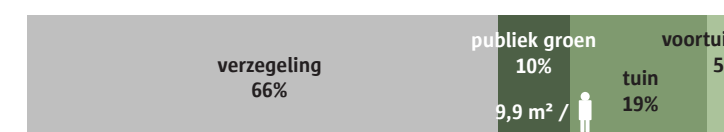
Hoewel er in Venneborg/ZwarteArend voldoende groen per inwoner is, zijn er toch enkele strategische acties nodig om de groentekortzones weg te werken. Stukken van dit districtsdeel vallen immers buiten het bereik van het aanwezige groen.

In Venneborg/ZwarteArend is er 9,9 m² groen per inwoner. D.i. meer dan de minimumnorm (4m²/inw). Grote delen van vallen wel in tekortzones waar er geen bouwblok- of buurtgroen is. Venneborg/ZwarteArend bestaat uit 66% verharding, 10% publiek groen, 19% groene tuinen en 5% groene voortuinen.

Vandaag is er geen overstromingsrisico, maar enkele straten kampen vanuit de riolering met wateroverlast. Deel Zwarte Arend warmt weinig op (6°C < Antwerps gemiddelde) en koelt 's nachts goed af (<3°C). Deel Venneborg warmt meer op (11°C > Antwerps gemiddelde) en koelt 's nachts minder af (>4°C). Vanuit Ertbrugge wordt koele lucht in Zwarte Arend aangevoerd waardoor de temperatuur er lager ligt. Dit districtsdeel is gebaat bij ontharding en maximaliseren van de koeltestroom.

(Analysenota, 2018, p98-99 en p104-105)

In Venneborg/ZwarteArend kunnen nieuwe groene plekken buurt- en bouwbloktekort oplossen. Voor de invulling van de groentekorten zijn ook betere verbindingen met het Rivierenhof en Ertbrugge relevant. Een groene dooradering van het woonweefsel kan de positieve impact van Ertbrugge dieper in het districtsdeel doortrekken. (Visienota, 2019, p14-15)

INDICATOREN

1 GROENE SLINGER

De Schotensesteenweg verbindt het Rivierenhof met Ertbrugge en op haar traject ook enkele potentiële groene plekken onderling. Door de straat als groene slinger in te richten kan de samenhang worden versterkt. Zowel ter hoogte van de August Van De Wielelei als aan de Ruggeveldlaan kunnen oversteekplaatsen veiliger en groener gemaakt worden om de verbinding te ondersteunen. De Middenschool vormt een barrière tussen de groene slinger en het park. De site kan doorsteekbaar gemaakt worden om de link te versterken. Op de hoek van de Alfons Schneiderlaan een stukje kijkgroen vergroot worden en omgevormd tot verblijfsplek door ontharding. Door de schoolsites van De Zon en De Speelvogel te vergroenen en open te werken, kunnen ze een rol krijgen als koelteplek, bouwblockpark en stapsteen. Daarmee kunnen groentekortzones op bouwblockniveau opgelost worden. Ter hoogte van De Zon kan in de nieuwe groene plek ook een waterbuffer ingericht worden. Er is 0,3 ha bufferruimte voor water nodig.

2 POREUS WOONWEEFSEL

Een nieuw buurtpark ter hoogte van het Venneborgplein kan het buurtgroentekort bijna volledig oplossen en kan ook een aanzienlijk deel van de bouwblockgroentekortzone invullen. Het bestaande groen op het plein kan de basis vormen en verder uitgebreid worden tot een echt parkje. De plek kan daardoor ook beter als koelteplek fungeren. De dreefstructuren, die in de Zwarte Arend- en Venneborglaan aanwezig zijn, kunnen ook voor verluchting van het woonweefsel zorgen. Door deze structuren te beschermen kan de porositeit gegarandeerd worden. In de Alfons Schneiderlaan kan het ontbrekende segment in de laanstructuur aangevuld worden en daarmee ook een bijdrage leveren.

3 VERKOELEND ERTBRUGGE

Door het landschap Ertbrugge tussen de Ertbruggelaan en August Van De Wielelaan vanuit de woonwijk publiek toegankelijk te maken kan het aandeel publiek groen er verdubbelen tot 15,4 ha en een groot deel van de bouwblockgroentekortzone in het districtsdeel Zwarte Arend doen verdwijnen. Vanuit het landschap Ertbrugge kunnen in de Koningsarendlaan, Lammergierstraat en Condorlaan d.m.v. schaduwvormend groen en ontharding ventilatieassen gecreëerd worden. Deze kunnen het landschap niet alleen aangenameer bereikbaar maken, maar ook de koelte dieper in het woonweefsel voeren.

BIODIVERSITEIT

De Schijnvallei en het Glacis van Ertbrugge vormen een groene gordel rond Venneborg/ZwarteArend met daarin Ertbrugge als ecologisch kerngebied. In deze landschappen zijn bos/park en grasland dominant.

De waardevolle soorten uit de landschappen begeven zich niet in het stenige woongebied. De meeliftende en de stadspecifieke soorten, zoals bijen, egels, mezen en merels, zullen zich wel in het bouwweefsel verplaatsen. Groene tuinen en microgroen zijn nuttig als trajecten waarlangs ze kunnen migreren.

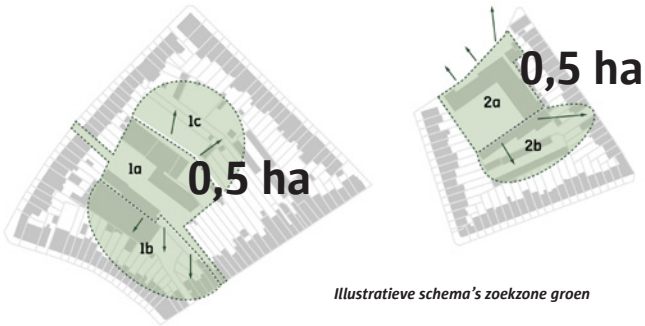

ideeën voor een groene slinger Schotensesteenweg

A ZON EN SPEELVOGEL

Bouwblokken langs Schotensesteenweg met in binnengebied een school en andere gebouwen (oude bedrijfspanden, garageboxen,...). De sites van de scholen hebben een toegang langs de steenweg. Potentie om bouwblokken langs deze zijde open te werken door gronden samen te voegen en te vergroenen.

- A1 Door de speelplaats van de scholen te vergroenen en publiek open te stellen (1a en 2a) kunnen ze bijdragen aan de verkoeling en de invulling van groentekorten.
- A2 Door de bouwblokken open te werken met aanpalende sites (1b, 1c en 2b) en te vergroenen kunnen bouwblokparken gecreëerd worden.

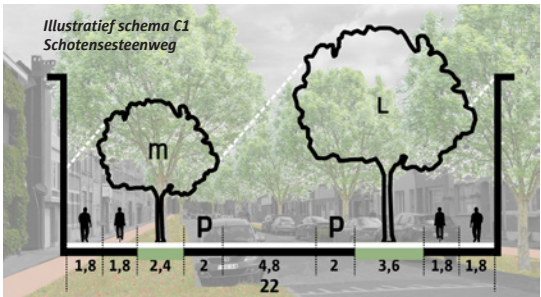
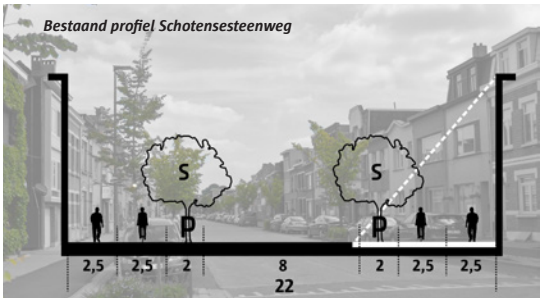

Illustratieve schema's zoekzone groen

C SCHOTENSESTEENWEG

Straat met profiel van 22m breed, slingert doorheen de wijk en bundelt wijkvoorzieningen en potentële groene plekken. Recent deels heraangelegd met invoeging van kleine bomen en bermen aan beide straatzijden. Potentie als waterverzamelend traject met connecties naar nieuwe buffers in Rivierenhof en Ertbrugge. Slechts in een stuk van de straat zijn voortuinstronken aanwezig.

- C1 Rekening houdend met de nodige mobiliteitsruimte, kan verder vergroenen met brede bermen en grote bomen (medium en large) langs de beide straatzijden de groene verbinding versterken en de opwarmende oppervlakte tot een minimum beperken. Het voorzien van een watervoerend element bovengronds kan zowel i.f.v. afkoeling als waterhuishouding een meerwaarde zijn.

B A. SCHNEIDERPLEIN

Publieke ruimte ter hoogte van hoek Alfons Schneiderlaan - Ruggeveldlaan. Klein element kijkgroen aanwezig. Overmaat aan verharding.

- B1 Ontharding van het plein en een betere verbinding met het woonweefsel komt de verkoeling ten goede.

D OVERSTEEKPUNTEN

Ter hoogte van de Turnhoutsebaan en Ruggeveldlaan zijn er drukke oversteekpunten op de groene slinger van de Schotensesteenweg. Deze barrières beperken de continuïteit en veiligheid van het traject. Vergroenen van de oversteekplaatsen en het opheffen de verkeersbarrière kan het zacht gebruik bevorderen.

- D1 Accentuering oversteekplaats door vergroening t.h.v. de Turnhoutsebaan kan de groene verbinding versterken.
- D2 Accentuering oversteekplaats door vergroening t.h.v. de Ruggeveldlaan kan de groene verbinding versterken.

E GROENE DOORSTEEK

Bouwblok met verhard privaat binnengebied, gekoppeld aan een in- en uitrit centraal doorheen het bouwblok. Aansluiting enerzijds bij buurtfuncties op Ruggeveldlaan, anderzijds bij toegang landschap Ertbrugge via Koningsarendlaan. Missing link in traag netwerk.

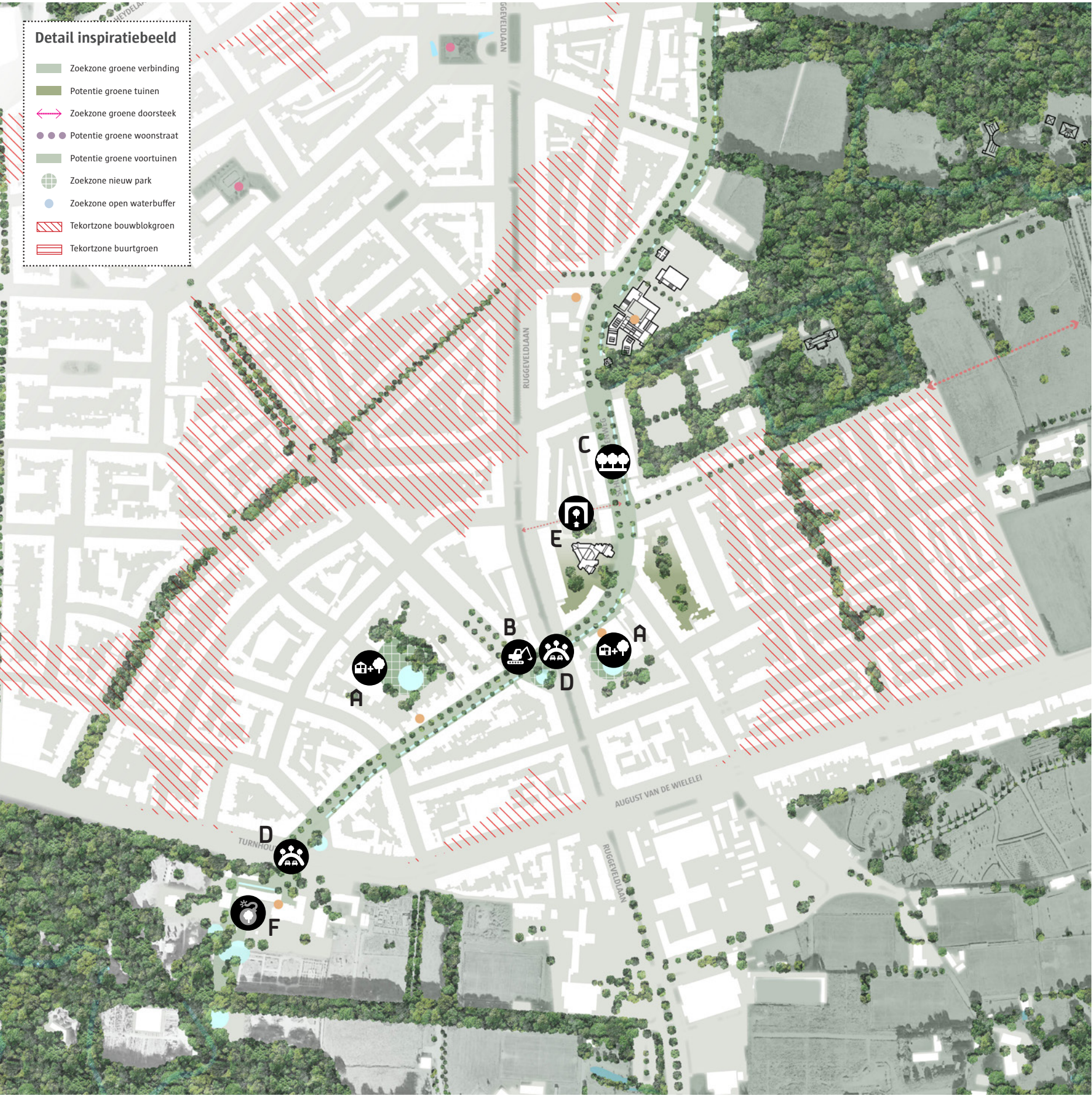
- E1 Door het binnengebied te ontharden, publiek toegankelijk te maken en te vergroenen kan een doorsteek gecreëerd worden die een missing link oplost. Het binnengebied kan zo geïntegreerd worden in het groen zacht netwerk.

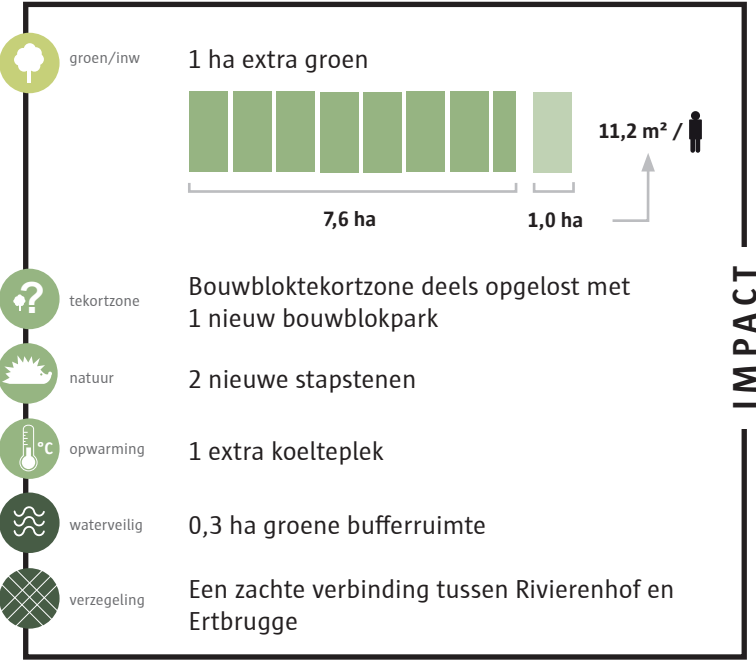
F MIDDENSCHOOL

Aansluiting van het traject Schotensesteenweg op Rivierenhof ontbreekt ter hoogte van de Middenschool. Barrièrewerking door gebouwencluster. Door het traag netwerk door de site door te trekken kan een extra toegang naar het parkgebied gecreëerd worden en wordt koppeling aan een nieuwe waterbuffer in het park mogelijk.

- F1 Een rechtstreekse groene doorsteek tussen de Schotensesteenweg en het Rivierenhof kan de groene slinger tot in het landschap doortrekken.

- structurele as groen inrichten
- groene doorsteek creëren
- plein ontharden en vergroenen
- 2x project win win groen-grijs
- 2x grijze barrière verzachten
- barrière opheffen door doorsteek

Venneborg / Zwarte Arend

ideeën voor een verkoelend Zwarte Arend

A OPEN ERTBRUGGE

Oude agrarische percelen, met nog beperkt landbouwgebruik of beheerd als grasland. Privaat eigendom.

- A1** Samenwerken of stimuleren eigenaars om de graslanden open te stellen of te voorzien van paden die aansluiten op de wijk Zwarte Arend kan de gronden publiek toegankelijk maken en daarmee bouwbloktekortzones deels oplossen.

C VENTILATIE - ASSEN

Straten die vanuit Ertbrugge doorheen de woonwijk lopen met een oostwest-oriëntatie: Koningsarendlaan, Lammergierstraat en Condorlaan. Aan beide zijden zijn voortuinstroken bij de huizen aanwezig. Door een overmaat aan verharding in het straatprofiel wordt het verkoelend effect van het landschap Ertbrugge grotendeels teniet gedaan. Rekening houdend met de nodige mobiliteitsruimte kan vergroening door ontharding en grote schaduwbomen. Voorkeur voor een asymmetrisch profiel met bredere berm aan de zuidkant en smalle berm aan noordkant i.f.v. een optimale beperking van zoninval en opwarming. Grote bomen (large) kunnen aan beide straatzijden. Gefaseerde aanpak mogelijk: eerst strategische bomen en beperkte bermen, groeiscenario naar volwaardige bomenrijke bermen in combinatie met alternatief buurtparkeren.

- C1** Inrichting Koningsarendlaan als ventilatie-as kan meer verkoeling in Zwarte Arend brengen.
- C2** Inrichting Lammergierstraat als ventilatie-as kan meer verkoeling in Zwarte Arend brengen.
- C3** Inrichting Condorlaan als ventilatie-as kan meer verkoeling in Zwarte Arend brengen.

B ZWARTE ARENDLAAN

Statige dreef die werd geïntegreerd in het woonweefsel. Restant van kasteeldomein Zwarte Arend. De dreef is grotendeels intact en samengesteld uit oude eiken.

- B1** Door de waardevolle bomen maximaal te beschermen (o.a. tegen druk op de wortels,...) kan hun functie voor klimaat en stadsnatuur duurzaam gegarandeerd worden.

D VOORTUINEN

In het deel Zwarte Arend hebben bijna alle straten voortuinstroken en vele hiervan zijn gunstig georiënteerd i.f.v. verkoeling vanuit Ertbrugge. In de meeste straten zijn de voortuinstroken bedreigd door een toenemende verhardingstendens. Groene voortuinen kunnen het groen micronetwerk ondersteunen. Verzegeling ondermijnt het afkoelend en infiltrerend vermogen.

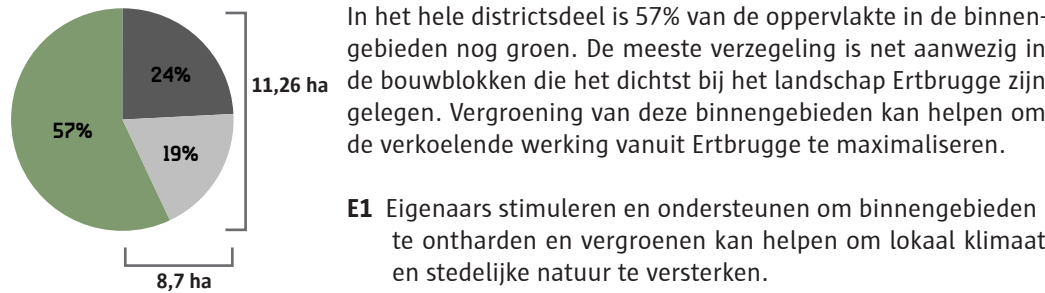

In de straten die als ventilatie-as zouden kunnen functioneren (Koningsarend- en Condorlaan en Lammergierstraat) reguleren groene voortuinen dan mee het verkoelend effect vanuit het landschap. Ontzegelen en vergroenen van voortuinen kan 1,8 ha extra groen opleveren.

- D1** Eigenaars stimuleren en ondersteunen om resterend groen te behouden en grijze voortuinen terug te vergroenen helpt klimaat en stedelijke natuur te versterken.

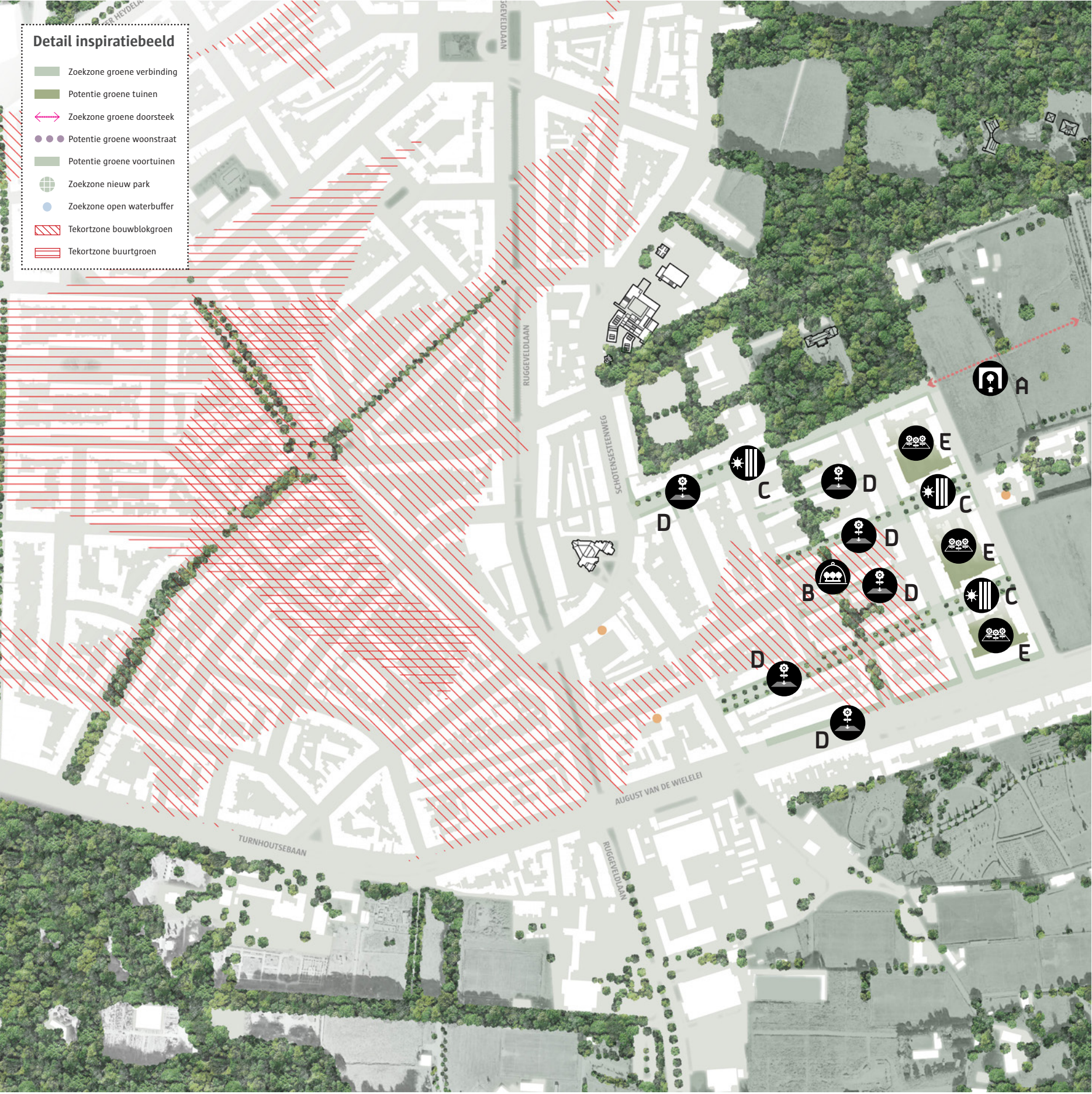
E TUINEN

Binnengebieden in strategische bouwblokken die grotendeels verzegeld zijn met garageboxen en verhardingen. De verzegelde oppervlakten beperken de positieve verkoelende impact vanuit het landschap Ertbrugge door een sterkere opwarming.

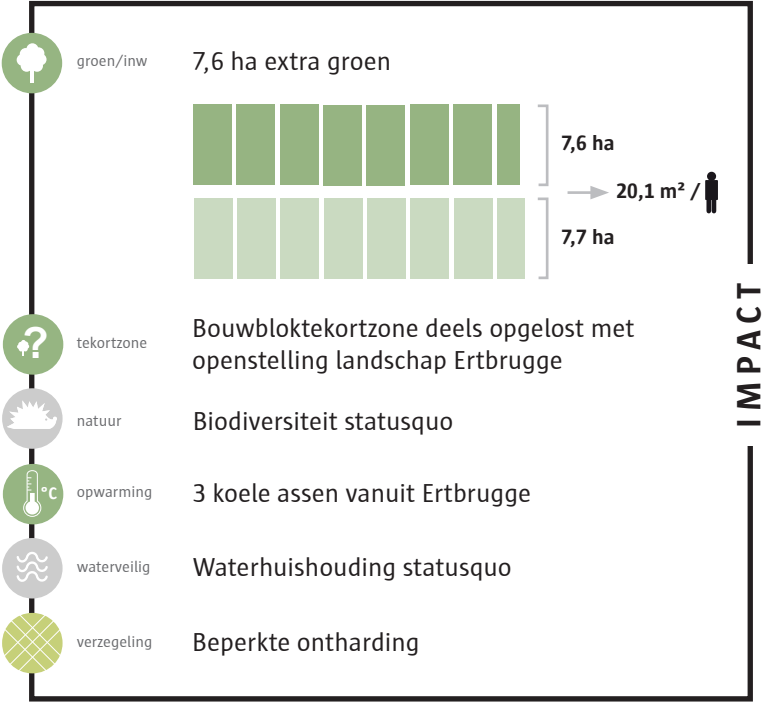

In het hele districtsdeel is 57% van de oppervlakte in de binnengebieden nog groen. De meeste verzegeling is net aanwezig in de bouwblokken die het dichtst bij het landschap Ertbrugge zijn gelegen. Vergroening van deze binnengebieden kan helpen om de verkoelende werking vanuit Ertbrugge te maximaliseren.

- E1** Eigenaars stimuleren en ondersteunen om binnengebieden te ontharden en vergroenen kan helpen om lokaal klimaat en stedelijke natuur te versterken.

- groene plek openstellen
- 3x ventilate-as inrichten
- voortuinen vergroenen
- ontpitten en tuinen vergroenen
- bescherming bestaand groen

Venneborg / Zwarte Arend

ideeën voor een poreus Venneborg

BUURTPARK VENNEBORG

Pleintje met bomen ter hoogte van het kruispunt Venneborglaan - Alfons Schneiderlaan. Overmaat aan verharding en weinig verblijfskwaliteit. Ideale locatie i.f.v. het oplossen van tekorten buurtgroen.

- A1 Ontharden en vergroenen plein (1a) kan positief bijdragen aan afkoeling en het oplossen van groentekorten.
- A2 Uitbreiding met hoekpercelen (2a of 2b) kan een buurtpark creëren dat de tekortzone volledig oplost.

VENNEBORGLAAN

Bestaande laan met profiel waarin een bomenrijke groene berm aanwezig is. Gevarieerde samenstelling bomen. Noordelijk deel kan opgewaardeerd worden met meer waardevolle boomsoorten i.f.v. continuïteit straatprofiel.

- B1 Behouden en kwalitatief beschermen van het aanwezige groen kan bijdragen aan verkoeling en stadsnatuur.
- B2 Noordelijk deel op termijn bij uitval bomen vervangen door waardevolle soorten kan continuïteit van de laanstructuur versterken en een positieve impact op de beeldkwaliteit hebben.

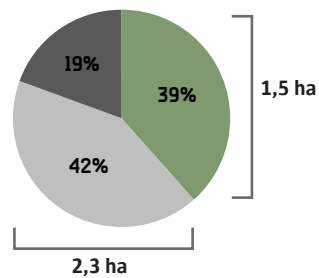
A. SCHNEIDERLAAN

Bestaande laan met profiel waarin groen aanwezig is (straatbomen), behalve in het meest zuidelijke segment ter hoogte van het districtsdeel Venneborg. Onderbreking groene verbinding en beeldkwaliteit.

- C1 Vergroening straatprofiel door aanplant bomen in ontbrekend segment kan helpen om opwarming te beperken. Optioneel aanvulling met groene bermen in heel de laan om het verkoelend effect te versterken.

VOORTUINEN

In veel straten in het deel Venneborg komen voortuinstroken voor en deze zijn overal bedreigd door de toenemende verhardingstendens. Groene voortuinen kunnen het groen micronetwerk ondersteunen. Verzegeling ondermijnt het afkoelend en infiltrerend vermogen. In enkele straten met een geschikte oriëntatie (Ertbruggelaan, Regenbooglei - Jules Streurslaan en Van Loenhoutstraat) kunnen groene voortuinen het verkoelend effect vanuit de landschappen Ertbrugge en Schijnvallei (Rivierenhof) mee reguleren.

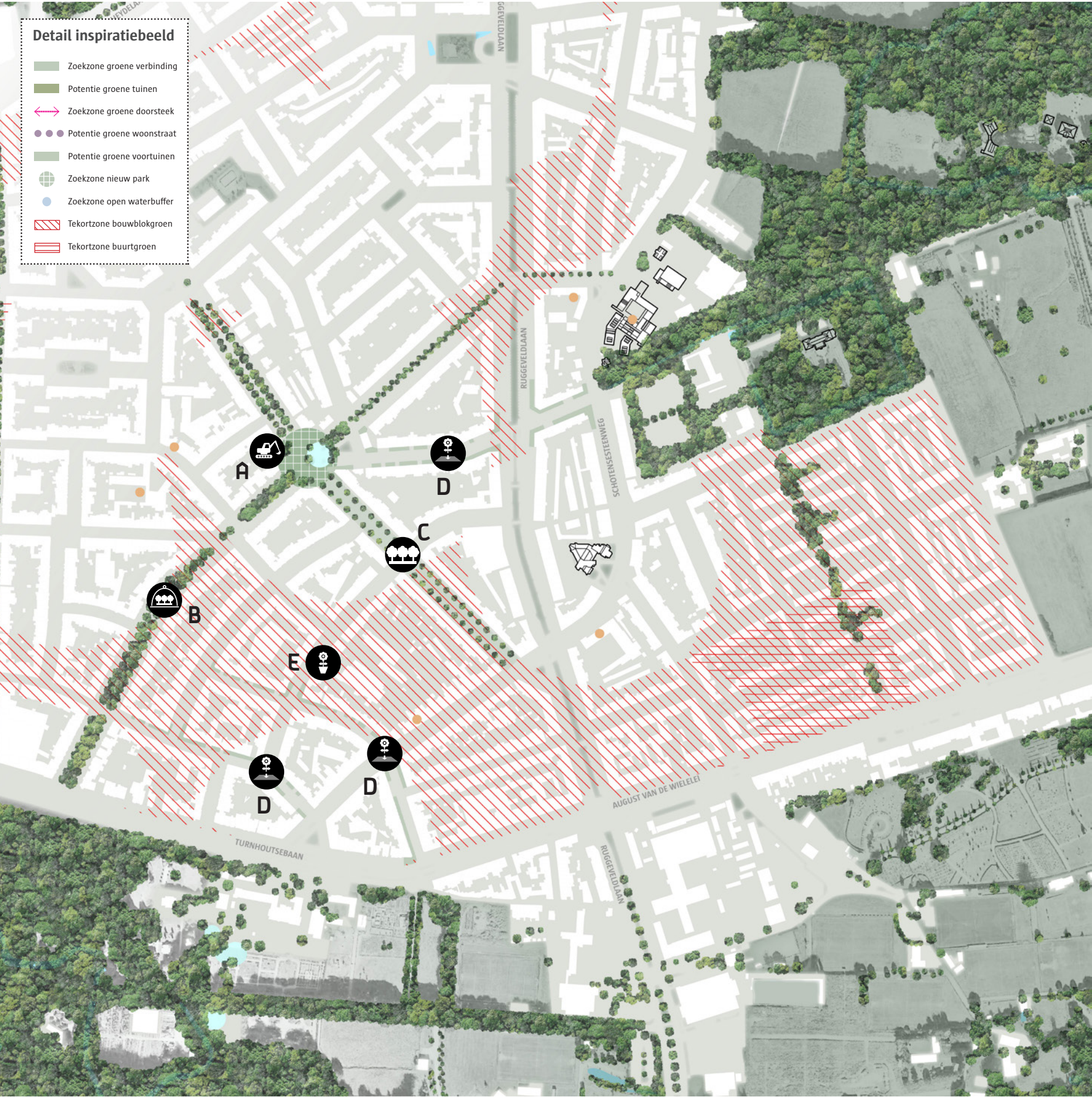
Vooraf in deze straten kan meer ontharding/vergroening van voortuinen aangemoedigd worden om opwarming te beperken. Dit kan 2,3 ha groen, oftewel een oppervlakte gelijk aan 4 buurtparken, opleveren.

- D1 Eigenaars stimuleren en ondersteunen om resterend groen te behouden en grijze voortuinen terug te vergroenen helpt klimaat en stedelijke natuur te versterken.

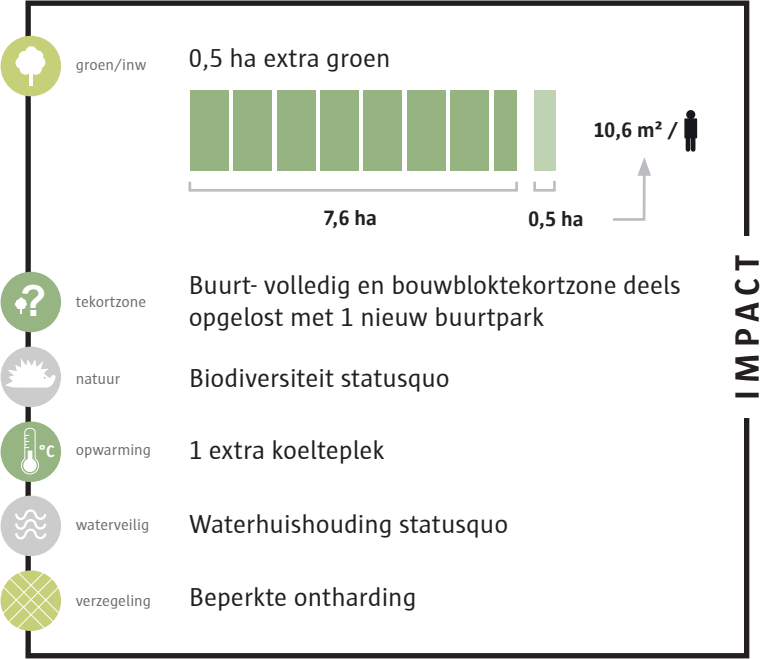
GEBOUWGROEN

Volledig districtsdeel met 20e eeuwse rijwoningen en grijze inrichting private open ruimte. Ontbreken van microgroen ondermijnt de beeldkwaliteit, doorwaadbaarheid en de klimaatresistentie.

- E1 Toepassen van microgroen (groene gevels, groene daken, groenslingers, tegeltuinen,...) kan de beeldkwaliteit versterken, opwarming beperken en verhoogde infiltratie mogelijk maken.

- buurtpark creëren door ontharding
- bescherming bestaand groen
- structurele as vergroenen
- voortuinen vergroenen
- microgroen voorzien

Venneborg / Zwarte Arend
inspiratieprojecten

